

Latgaliešu woceleite

Latgali var tikai mīlēt

Zelta vērtā Latgaliešu kultūras balva «Boņuks»

Egita Terēze Jonāne

Nupat izsludināta nominantu pieteikšana Latgaliešu kultūras balvai "Boņuks". "Latgaliešu woceleite" sarunājās ar vienu no šīs balvas aizsācējiem 2009. gadā, grupas "Bez PVN" dalībnieku Gunti Rasimu un Diānu Zirniņu, kuras vadītā Latgales vēstniecība GORS nu jau kopš 2013. gada organizē Latgaliešu kultūras gada balvas "Boņuks" norisi. 2025. gadā uz GORS skatuves balvu pasniegs jau 12. reizi. Lai gan laureāti saņem māla Boņuku, tomēr tā latgalietim un latgaliešu kultūrai ir zelta vērtā balva.

Guntis Rasims: «Pirmais «Boņuks» – soveji sagōja kūpā i vysu saorganizēja kūpā»

Dūma par Latgaliešu bolvu «Boņuks» Guntim Rasimam i draugim dzyma laikā, kod vasala virkne latgaliešu cylvāku beja aktīvi izasaistejuši literatūrys, muzykys, mōkslys i cytōs kulturys nūrisēs i kod tū vysu, eipaši jau latgaliešu muzyku, plošai atspūguloja «Latgalis radeja», kas beja Valda Labinska privata iniciativa.

«Saprotom, ka Reigai latgaliskōs nūrisis nav dīnys kōrteibā (tei aina nav stipri mainesēs arī šudiņ, tikai ar dažim izjāmumim, kod kaidam latgaliešu mōkslinīkam pasaveic byut īvārōtam, ībolsōtam). Saprotom – kas vēj, ka na poši latgaliskū ceļsim gaismā. Tys beja 2008. gods. Pymō Latgaliešu kulturys bolva tyka uztaiseita pusūtra – divu mienešu laikā, tūreiz tū atbalsteja privati sponsori, i pymūs godus arī Rēzeknis nūvoda pošvaļdeiba. Pymais «Boņuks» – soveji sagōja

kūpā i vysu saorganizēja kūpā, tur ir zynoma romantika, i tys beja absoluti breivprōteigs pasōkums.» pīmiņ Guntis, pauzdams pīru, ka tei sovejūs saišona «Boņukā» ir sasa-globovuse i ir lela vierteiba arī šudiņ.

«Boņuks» pa šū laiku ir mainejis, i, kai uzskota Guntis, tys ir labi. Pymajā godā beja daudz nominantu i daudz nominaceju bolvu, i beja vīdūklis, ka bolvu beja par daudz. Guntis aicynōja atsacerēt, ka 2008. i 2009. godā latgaliešu kultura beja iz deveitō vilņa, deļtam ka latgaliešim našvakai veicēs popularajā kulturā, uzvarūt vairōkūs šovūs. Taipat «Latgalis radeja» beja populara platforma latgaliešu muzykai i tōs mīļōtōjim. Guntis uzsvēr: «Tys beja lels pacālumys, kotrā nominacejā varēja atrast treis pretendents, i kotrs beja bolvys cīneigs, deļtō nominaceju bolvu beja pīteikami daudz.»

Runojūt par žureju, Guntis atzeist, ka ir gryši atrast tikai tūs vīdūs, gudrūs, kuri pōr-zyna vysys nūrisis latgaliešu kulturā, deļtam raisās diskusejis par žurejis objektivitāti, iņ-terešu konfliktu, ja kaidys nu žurejis daboj «Boņuku».

««Boņuks» itū godu laikā i mainejis i piec formys, i piec satura. Pymūs picus godus «Boņuku» reikovom mes, navajstikōs organizacejis. Parkū «Boņuku» atdevem Latgolys viestnīceibai GORS? Tī beja ļūti saprūtami argumenti – mes navarējam «Boņuku» jau vairs paceļt Latvejis mārūgā gon administratīvi, gon finansīali. Lai gon pymūs godus mes «Boņuka» bolvu popularizējom, braucem iz kulturys darbinīku regionalajom

sapulcem, mieginovom runōt, ka «Boņuks» ir vierteigs instruments kulturys cylvāku dorba sumynōšonai, bet jī pymūs godus nagribēja atzeit šū bolvu. Maņ tys beja šōks. Mes saprotom, ka, ja «Boņuku» nūturēsīm pi sevis, jis paliks tikai kai sovejūs pasōkums, jis naizaugys iz augšu. I itūs pīdeļjūs desmit godus «Boņuks» ir mainejis. Ir desmit nominaceju bolvys i treisdesmit lobōkī, taitod nominanti, bet vēj aiz streipis tī, kuri ir lobi, bet nav nominantūs (pošu pīteikumu godu nu goda ir 80–100). Kai kuram pasaveic, deļtam ka žurejis skatejums, ja arī jī labi orientējās latgaliešu kulturys nūrisēs, vīnolga byus subjektīvs. Cytaizi jōslādž klōt mōksleigais intelektys. (Smejās.) Bet tūmār godu nu goda «Boņukā» radzama kūpaina, ka latgaliešu kultura ir dzeiva, ka latgaliešu kultura it kūpsūli ar laiku i ka latgaliešu kultura pat pōrkōp Latgolys i Latvejis rubežus.» uzskota Guntis.

Runovom arī par «Boņuka» reitdīnys izaicynōjumim. Guntim grybātūs, lai «Boņuka» reikōtōji parōdātu arī tū pīteiktū kulturys cylvāku padareitū, kas palykuši aiz streipis, deļtō ka arī jī roda latgaliešu kultura, i deļtam ir peļņejuši atzineibu. Guntis bīži sovu «Boņuku» ir grybiejs atdūt cytam nominantam, partū ka jō padareitais licīs vierteigōks. Jis aicynoj organizatorim pīdūmot pi tō, ka «Boņuka» bolvys īgviejam navajadzātu byut žurejā nōkamajā godā, deļtam ka, voi tod, byudams laureats, tu izreiz palic par latgaliešu kulturys ekspertu.

Vaicōts, voi «Boņuks» varātu «paceļōt» pa Latgolu, pasacīmōt, pīmāram, Daugavpīlī

voi Upītē, voi cytā kulturys vītā, Guntis atzeist, ka tys varātu byut vīns nu «Boņuka» reitdīnys izaicynōjumim.

Varbyut jōmaina «Boņuka» nūlykums, lai arviņ mozōk latgaliešu kulturys calmlaužu palyktu aiz nominantu streipis, pīmāram, laureats var tikt otkon pīsaceits bolvai piec divim treis godim. Guntis pīkreit, ka bolva «Boņuks» ir kai dzeivs organisms – jai ir jōatsateista, jai navajadzātu īstagnēt vīnā formā i vīnā saturā, pat lelys bolvys – «Os-kars», «Grammy» i c. – viesturis gaitā mainōs (žanri, nominantu skaits, nominaceju bolvys i tt.).

««Boņuks» ir laikmeta dokumentaceja – kotru godu teik apzynōts i sistematiski apkūpōts padareitais latgaliešu kulturā. Dūmoju, ka kotru godu pīsoka 95 % nu vysa tō, kas beja radeits nūzeimeigs latgaliešu kulturā, pōrejū voi nu aizmierst īsnigt, voi tū dora apzynōtai (tai saucamō napīradynōtō kultura, kas nagryb, lai jū pamona). Latgaliešu kultura ir cīs bogōta, jai ir cīs daudz strāvōjumu, jei tī leidza laikam, i tys latgaliešu kultura dora dzeivu. Ar «Boņuku» tū uzsvēram godu nu goda. Taipat «Boņuks» ir lobs īmeslis reizi godā saīt kūpā i pasavērt, kurs koč kū lobu ir radejs pa godu, i tev pošam rūnās īdvesma radeit i vielešonōs nanūlaist kvalitatis lateņu. «Boņukā» sabraucam arī pasarunōt na tikai par kultura.» atzeist Guntis Rasims i aicynoj aktīvi pīsaceit nominantus arī Latgaliešu kulturys bolvai «Boņuks 2024».

Diāna Zirniņa: ««Boņuks» – tā ir mūsu lielā atbildība un arī mūsu lepnums»

Kā ir mainījies «Boņuks» pa šiem 12 gadiem, kopš to organizē un rīko Latgales vēstniecība GORS?

– Protams, ka «Boņuks» ir mainījies. Sākotnēji tā bija jauno, aktīvo latgaliešu brīvprātīgo iniciatīva, kas izceļ aktivitātes latgaliskajā kulturā. Tas bija lielisks idejas papildījums. Sākums vienmēr ir svarīgs, bet ne mazāk būtiski ir iesākto turpināt un – at-tīstīt.

Un līdz ar Latgales vēstniecības GORS atklāšanu Latgaliešu kultūras balvas «Boņuks» organizēšana ir nonākusi mūsu atbildībā, tā tiek pasniegta šeit, Lielajā zālē (saruna notika GORS kafējnīcā «Zīds» – E.T.J.). Mēs pārņemām «Boņuku» ar ļoti daudz nominācijām, tāpēc pasniegšanas ceremonijas ilgums bija garš, arī nomināciju pārstāvēniecība un attīstība raisīja diskusijas. Apzinājāmies, ka vienā gadā, piemēram, mūzikas vai literatūras žanrā var nebūt trīs–četri pilnvērtīgi nominanti, bet kādā citā nominācijā būs daudz vairāk pieteikumu, taču tos visus nevar iekļaut nominēto sarakstā. Svarīgi, lai arī nepazūd «Boņuka» kā nozīmīgas kultūras balvas vērtība.

Tāpēc mēs rosinājām sarunu, kādām nominācijām ir jābūt un kā jāizvērtē pieteikumi. Atsaucība nebija liela. Paldies aktīvajiem latgaliešiem par ieteikumiem (citi parasti mēdz izteikties pēc «Boņuka» pasākuma). Mums vairs nav daudzās nomināciju apakš kategorijas, bet aktīvo cilvēku un organizāciju veikumi apkopoti vērtēšanai trīs kategorijās (valoda, literatūra, publicistika, aktivitātes, notikumi, personības, audio, video), no kurām tad izkristalizējas sava veida TOP 10 Latgaliskajā kulturā. Joprojām ir nemainīgs «Boņuks» «Par mūža ieguldījumu» un «Zīka» simpātijas balva.

Mainījies arī žūrijas darbs, jo tas aptver plašu ekspertu loku no dažādām pasaules malām. Covid-19 pandēmijas laikā žūrija diskutēja attālināti Zoom platformā. Sarunas vienmēr bijušas ārkārtīgi interesantas un garas. Savukārt pagājušajā gadā mēs vienojāmies, ka jebkurš žūrijas loceklis speciālā interneta vietnē varēja anonīmi paust savu viedokli par vienu vai otru nomināciju. Tas ļāva diskutēt, neietekmējoties no personību viedokļiem un veicināt maksimāli objektīvu rezultātu.

Vēl viens solis uz priekšu – kopš kovida pandēmijas «Boņuku» translē Latvijas TV, kur ir strikti noteikts translēšanas laika limits, līdz ar to ir mainījies «Boņuka» pasniegšanas ceremonijas formāts un saturs, un zināmā mērā esam pakļauti šim laika rāimim. Arī priekšnesumi, kurus iekļaujam ceremonijā, nereti izvēlēti, ņemot vērā šī brīža pasākuma vērienīgumu un GORS Lielās skatuves iespējas. Tāpat mākslinieku loks, kas uzstājas, ir kļuvis vēl plašāks gan atpazīstamības ziņā, gan ģeogrāfiski, un tie, protams, galvenokārt ir mūziķi. Es redzu, ka latgaliskajā rada ne tikai te dzīvojošie, bet arī tie, kuru dzimtu saknēs ir latgalieši. Mēs sa-

protam, ka viņš nav vairs tikai kurzemnieks, vidzemnieks, zemgalietis, ka viņam ir patiesa vēlme darboties latgaliešu kulturā.

Vēl pirms tam ceļā uz šo «Boņuka» balvas pasniegšanas ceremoniju ir jāiegulda liels organizatoriskais un radošais darbs, un mēs to darām ar lielu sirds patikšanu, jo «Boņuks» – tā ir mūsu lielā atbildība un arī mūsu lepnums.

Diskusijās izskan arī retorisks jautājums, vai būtu jāpiešķir «Boņuks» žūrijas locekļiem, vai te nav interešu konfliktis?

– Nolikums liedz žūrijas loceklim vērtēt savu radošo veikumu. Tam vienmēr sekojam līdz. Darītāju un radītāju latgaliešu kultūrā ir tik, cik ir. Un tieši viņu zināšanas ir vērtīgas žūrijas darbā. Turklāt būtu dīvaini, ja par latgaliešu aktivitātēm lemtu tie, kas nav saistīti ar latgalisko un Latgali. Kad pagājušajā gadā mēs rīkojam žūrijas neklātienē vērtēšanu, aicinot diskutēt anonīmi, es redzēju, ka žūrija strādāja ar ļoti lielu atbildību un neietekmējoties no citu viedokļiem. Tāpēc gribas cerēt, ka personisko interešu bija ļoti maz.

Redzam, ka «Boņuku» pasniedz vienam un tam pašam cilvēkam katru gadu, un citi labi latgaliešu kultūras lauka kopēji gadu no gada nesaņem neko. Varbūt der pamainīt nolikumu, kā tas ir daudzus citos konkursos, ka, piemēram, laureāts netiek nominēts balvai turpmākos divus trīs gadus?

– Mēs par to esam diskutējuši brīžos, kad saņemam šos pieteikumus (būsīm godīgi – daudzi pieteikumi ir sasteigti, tāpat arī viena daļa nav tik aktīva, lai pieteiktu savus favorītus), un kad sākas vērtēšana, redzam, ka balvu atkal var saņemt pagājušā gada laureāts. Esam sapratuši, ka «Boņuks»

nav tā balva, kurai ir jābūt katra latgalieša plauktā. Ja kādam plauktā ir vairāki «Boņuki», acīmredzot viņš ļoti daudz dara. Kā tu vienu gadu vari rakstīt latgaliski, bet citu gadu – nerakstīt... Cilvēks to dara ne jau balvas dēļ.

Mēs esam aicinājuši jauniešus no dažādām Latgales vietām, lai viņi pasniedz «Boņukus», tā rosinot latgaliešu kulturā ie-nākt jauniešiem. Dažreiz pietiek ar nelielu pamudinājumu, iesaisti, un arī jaunieši var dot savu pienesumu latgaliešu kulturā.

Nepiešķirt «Boņuku» tikai tāpēc, ka viņam tas jau ir, – tas nedrīkst būt «Boņuka» balvas piešķiršanas kritērijs. Ar «Boņuka» balvu mēs apkopojam notikušo latgaliešu kulturā aizejošajā gadā, tāpēc esam palikuši pie desmit nominācijām. Žūrijas kompetencē ir saskaņot, ka «Boņuks» jāpiešķir par novitāti, kvalitāti, sabiedrisko un kultūras nozīmīgumu.

Kad notiks Latgaliešu kultūras balvas «Boņuks 2024» pasniegšanas ceremonija?

– «Boņukus» pasniegsim 2025. gada 1. martā. Aicinu nebūt kūtriem un pieteikt savus favorītus līdz nākamā gada 13. janvārim un aicinu vērot «Boņuka» balvas pasniegšanas ceremoniju klātienē Latgales vēstniecībā GORS vai Latvijas Televīzijā! 📺

Foto no Gunta Rasima un Diānas Zirniņas arhīva

Šis projekts tiek realizēts ar Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammas "Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma" finansiālu atbalstu